

ДОДАТОК 3.В

(інформаційний)

Опис аналітичного методу — спектрофотометрія

3.В.1 Загальні положення

Фотометричний метод базується на положенні, що іони амонію при $\text{pH} \approx 12,6$ вступають в реакцію з іонами гіпохлориту та саліцилату в присутності нітропрусиду натрію в якості каталізатора з утворенням синьо-зеленого індофенольного барвника. Огляд аналітичного методу та обчислення маси NH_3 в пробі наведено нижче. Детальний опис цього аналітичного методу міститься в ISO 7150-1.

3.В.2 Реагенти

3.В.2.1 Загальна інформація

Усі реагенти, що використовуються, повинні мати аналітичний ступінь чистоти.

3.В.2.2 Калібрувальні розчини

Потрібні наступні калібрувальні розчини.

3.В.2.2.1 Концентрований розчин амонію з масовою концентрацією $\beta(\text{NH}_4^+) = 1\ 000$ мг/л.

Цей розчин можна отримати готовим до використання або виготовити наступним чином: 2965 г NH_4Cl (висушеної при $105\ ^\circ\text{C}$) розчиняють у воді в мірній колбі на 1000 мл.

3.В.2.2.2 Стандартний розчин амонію I з масовою концентрацією $\beta(\text{NH}_4^+) = 100$ мг/л.

5 мл концентрованого розчину амонію вносять піпеткою у мірну колбу на 50 мл. Потім колбу доливають водою до позначки і ретельно перемішують її вміст.

3.В.2.2.3 Стандартний розчин амонію II з масовою концентрацією $\beta(\text{NH}_4^+) = 10$ мг/л.

500 мкл концентрованого розчину амонію вносять піпеткою у мірну колбу на 50 мл. Потім колбу доливають водою до позначки і ретельно перемішують її вміст.

3.В.2.3 Реагенти для аналізу

Потрібні наступні реагенти для аналізу.

3.В.2.3.1 Пентаціанонітрозилферат натрію (III): $\text{Na}_2[\text{Fe}(\text{CN})_5\text{NO}] \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$, для саліцилат-цитратного розчину.

3.В.2.3.2 Дихлорізоціанурат натрію: $\text{C}_3\text{Cl}_2\text{N}_3\text{O}_3\text{Na} \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$, для розчину реагенту.

3.В.2.3.3 Гідроксид натрію: NaOH , для розчину реагенту.

3.В.2.3.4 Саліцилат натрію: $\text{C}_7\text{H}_5\text{O}_3\text{Na}$, для саліцилат-цитратного розчину.

3.В.2.3.5 Тринатрієвий цитрат: $\text{C}_6\text{H}_5\text{O}_7\text{Na}_3 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$, для саліцилат-цитратного розчину.

3.В.2.3.6 Саліцилат-цитратний розчин.

Розчинити 130 г саліцилату натрію та 130 г тринатрієвого цитрату в 800 мл води. Потім додати 0,970 г нітропрусиду натрію. Після ретельного збовтування в мірній колбі розчин долити водою до 1 л. Термін придатності не менше двох тижнів за умови зберігання в темряві.

3.В.2.3.7 Розчин реагенту.

Розчинити 3,2 г NaOH у 50 мл води. Як тільки розчин охолоне до кімнатної температури, додати 0,2 г дихлорізоціанурату натрію. Після повного розчинення хімічних речовин розчин перелити у мірну колбу на 100 мл і долити води до позначки. Розчин потрібно приготувати в той же день, коли він буде використаний.

3.В.3 Аналітичне обладнання

Необхідне наступне аналітичне обладнання.

3.В.3.1 Спектрофотометр в УФ і видимій областях спектра, придатний для виявлення на довжині хвилі $\lambda = 655 \text{ нм}$.

3.В.4 Аналіз

Абсорбери, заповнені абсорбційним розчином, використовуються таким же способом для визначення значення пустої проби (дивіться 3.4 посібника).

В залежності від очікуваної концентрації, відбирають відповідну аліквоту абсорбційного розчину, а потім спочатку змішують з 20 мл води в мірній колбі на 50 мл. Рівень рН повинен знаходитись між 5 і 8, в протилежному випадку його доводять до цього діапазону. Після цього при струшуванні колби додають 4 мл саліцилат-цитратного розчину.

При ретельному збовтуванні розчину додають 4 мл розчину реагенту. Після цього рН розчину має бути 12,6.

Потім пробу доливають водою до позначки, ще раз ретельно перемішують і витримують від 1 до 3 годин при 25 °С. Поглинальну здатність вимірюють при $\lambda = (655 \pm 2)$ нм у кюветі з товщиною шару 1 см або 5 см відносно води в кюветі порівняння не раніше ніж через 1 годину, але не пізніше ніж через 3 години.

Щоб заощадити на реагентах і відходах, аналіз також можна проводити в мірній колбі на 25 мл. З цією метою об'єми розчинів проби та реагенту, наведені у 3.В.4, зменшують вдвічі.

3.В.5 Калібрування

Для процедури калібрування потрібно приготувати щонайменше три калібрувальні розчини. Відповідні об'єми стандартних розчинів NH_4^+ (дивіться 3.В.2.2) переносять у мірні колби на 50 мл. Концентрації калібрувальних розчинів повинні охоплювати діапазон до 1,0 мг/л (у випадку кювет на 1 см) або 0,2 мг/л (у випадку кювет на 5 см). До кожного з цих об'ємів слід додати потрібну кількість води, щоб отримати загальний об'єм 40 мл. Кожну пробу потім обробляють, як зазначено у 3.В.4.

У системі координат масова концентрація $\beta(\text{NH}_4^+)$ в калібрувальних пробах відкладається по осі абсцис (вісь x), а відповідні значення поглинання E_x — по осі ординат (вісь y), як показано на рисунку 3.В.1. Лінія калібрування визначається за допомогою формули [3.В.1] для ряду отриманих таким чином значень:

$$E_\lambda = a + b \times \beta \quad (3.В.1)$$

де

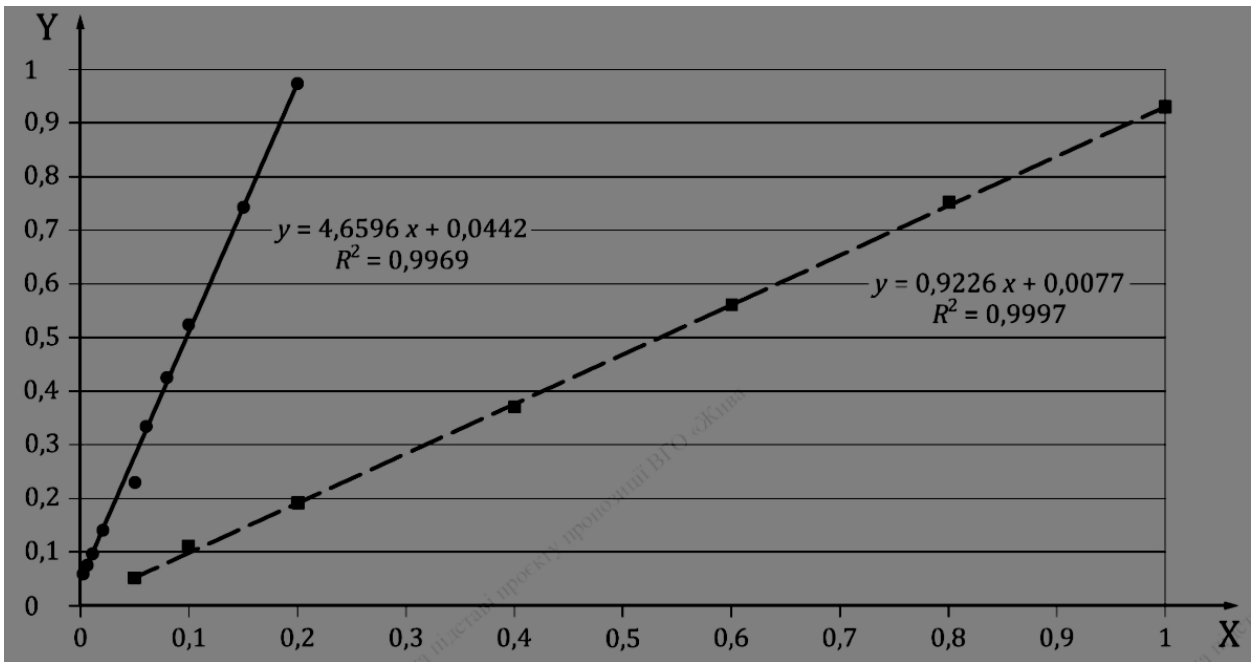
E поглинальна здатність на довжині хвилі λ ;

$\beta(\text{NH}_4^+)$ масова концентрація NH_4^+ в калібрувальному розчині, в мг/л;

a перетин калібрувальної функції;

b нахил калібрувальної функції.

Концентрації стандартних розчинів повинні охоплювати очікуваний діапазон концентрацій. У випадках дуже низьких концентрацій NH_3 може потрібно буде використовувати кювети на 5 см.

Умовні позначки

X масова концентрація в мг/л

Y поглинальна здатність

● кювета на 5 см

■ кювета на 1 см

Рисунок 3. В.1. — Приклади калібрувальних ліній базового калібрування

3.В.6 Підрахунок

Масова концентрація $\beta(\text{NH}_4^+)$ в розчині проби обчислюється за формулою (3.В.2) на основі лінії калібрування, яка описується формулою (3.В.1):

$$\beta_s(\text{NH}_4^+) = \frac{E_\lambda - a}{b} \quad (3.В.2)$$

Враховуючи коефіцієнт розведення, Z , об'єм проби, v_s , і коефіцієнт перетворення, f_N , для перетворення NH_4^+ в NH_3 , тоді маса аміаку, m_s , в пробі визначається за формулою (3.В.3):

$$m_s = \beta_s (\text{NH}_4^+) * Z * V_s * f_N \quad (3.В.3)$$

де

m_s маса NH_3 в пробі, в мг;

β_s масова концентрація NH_4^+ в розчині абсорбції проби, в мг/л;

Z коефіцієнт розведення;

v_s об'єм розчину абсорбції проби;

f_N коефіцієнт перетворення NH_4^+ в NH_3 ($f_N = 0,944$).

Отримане значення використовується для розрахунку результату вимірювання, як зазначено в пункті 3.6 посібника.

Для процедури калібрування потрібно приготувати щонайменше три калібрувальні розчини. Відповідні об'єми стандартних розчинів NH_4^+ (дивіться 3.В.2.2) переносять у мірні колби на 50 мл. Концентрації калібрувальних розчинів повинні охоплювати діапазон до 1,0 мг/л (у випадку кювет на 1 см) або 0,2 мг/л (у випадку кювет на 5 см). До кожного з цих об'ємів слід додати потрібну кількість води, щоб отримати загальний об'єм 40 мл. Кожну пробу потім обробляють, як зазначено у 3.В.4.